

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Vě umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

prostoru stavby bylo dokumentováno několik blíže časově nezařaditelných kúlových jamek a jedna zásobní jáma kultury s lineární keramikou.

Pavel Malík

Resumé

Slavkov (Kat. Slavkov u Opavy, Bez. Opava), Lipová-Straße. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

SPYTIHNĚV (OKR. ZLÍN)

„Hradiště“ – řečiště Moravy. Středověk. Kostel. Dokumentace.

Archeologický dohled byl realizován v průběhu snížení hladiny jezu Spytihněv kvůli běžné kontrole a opravám. Odkrytá kumulace šterku a kamenů v řečišti Moravy je dle přítomnosti architektonických článků a fragmentů zdíva nepochybně destrukcí středověké sakrální stavby blíže nezjistitelného půdorysu (obr. 117). Přímou na místě již nejsou dochovány žádné intaktní archeologické situace, zcela chybí případné pozůstatky původních vrstev. Zbytky stavby včetně drobných relikvií zdíva 900 a 901, jsou ve všech případech přemístěné, původní dispozici a polohu kostela není možné zjistit. Nelze vyloučit, že jádro stavby popisované V. Hrubým (naposledy Kohoutek, Vácha, Vrla 2005) je dnes překryto povodňovou hrází na pravém břehu řeky a nalezené relikvy se pouze zřítily do řečiště. Dosud vyzvednuté architektonické články jsou jasně vrcholně středověkého původu a se zmiňovaným velkofarním kostelem je lze spojovat jen stěží.

Ivan Čižmář, David Parma

Literatura

Kohoutek, J., Vácha, Z., Vrla, R. 2005: Výzkum středověké architektury na Zlínsku IV. *Archaeologia historica* 30, 67–77.

Resumé

Spytihněv (Bez. Zlín), „Hradiště“ – Morava Flussbett. Mittelalter. Kirche. Dokumentation.

STARÉ MĚSTO (K. Ú. STARÉ MĚSTO U BRUNTÁLU, OKR. BRUNTÁL)

Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, parc. č. 108. Středověk, novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

V měsících červenci až listopadu 2011 proběhl v návaznosti na projekt nově budované dešťové kanalizace a drenáže srážkových vod zjišťovací a záchranný archeologický výzkum v areálu kostela Neposkvrněného početí Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu (akce Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě 51/11).

Areálu staroměstského kostela, jehož dnešní podoba je výsledkem barokní přestavby z roku 1787, věnovala v minulosti pozornost řada badatelů. Diskuse byla vedena zejména k jeho pozdně románskému předchůdci, kterému náleží velký portál s půlkruhovou archivoltou dochovaný v západní zdi hlavní lodi (srov. Prix 1991, zde další literatura; Samek 1994, 270-271). Archeologické výzkumy Svatopluka Břízy (k jejich výsledkům viz Prix 1991 a 1999) a Jiřího Kohoutka (2004; Kohoutek, Militký 2003) odkryly severně od presbytáře, po stranách lodi a v závěru gotického presbytáře, adaptovaného v roce 1787 na sakristii, relikvy zdíva, které bylo možno spojit se staršími stavebními fázemi kostela. Zkoumány byly také příkop a obvodová kamenná zeď vymezující areál spolu s vnitřním příkopem v jeho centrální části. Získané poznatky ovšem neumožnily zkoumané situace přesněji časově zařadit a také románská podoba kostela zůstávala blíže neznámá. Archeologicky bylo ale doloženo, že jeho loď byla větší než dnešní barokní, a závěr byl zakončen polokruhovitou apsidou, nahrazenou později gotickým polygonálním závěrem.

Archeologický výzkum v roce 2011 (obr. 118) jednak potvrdil existenci románské základové zdíva při jižní části lodi, a navíc odkryl v jižním sousedství presbytáře další podkovovitou apsidu zjevně související s nejstarší stavební fází kostela, interpretovanou následně jako součást závěru velké trojlodní baziliky, jemuž náleží i apside zjištěná v r. 2002 Jiřím Kohoutkem (na interpretaci získaných poznatků ze stavebně historického hlediska se významně podílel PhDr. Dalibor Prix, CSc., z Ústavu dějin umění AV ČR). Ze stavebního horizontu kostela a ze zásypů nejstarších hrobových jam pocházejí keramické zlomky raně středověké výrobní tradice, které dokládají, že počátky kostela spadají do 1. poloviny 13. století, kdy tato stavba patrně sloužila jako duchovní centrum oblasti, zajištěné magdeburským městským právem, uděleným bruntálským osadníkům před rokem 1213 markrabětem Vladislavem Jindřichem (srov. např. Wihoda 2007, 234). Relikvy apsidy překrývalo zdívo gotické kvadratické kaple s operáky, vybavené dlažbou z plochých kamenů a kvadratickou oltářní menzou (obr. 119). Kaple, dříve interpretovaná jako přístavek nad studnou, byla zbořena v rámci barokní přestavby kostela v roce 1787 a teprve po její demolici zde byla vyhloubena studna, která je ze stratigrafického hlediska nejmladší stavební konstrukcí v tomto prostoru.

V jižní části areálu kostela, tzn. v prostoru mezi oběma příkopy (jejich jižní, níže položený segment se ale nedochoval), byla v rámci archeologického výzkumu položena přibližně 85 m dlouhá sonda, která se dotkla i vnitřního příkopu. Z důvodu absence nálezů se jej ale ani nyní nepodařilo blíže datovat. Stavební materiál ve spodní části jeho výplně nicméně dokládá, že tento útvar souvisí s některou ze stavebních fází kostela. Zjištěná hloubka pohybující se kolem 0,7 m ukazuje nejspíše na jeho symbolickou funkci.

Obr. 120. Svatobořice-Mistřín (okr. Hodonín). Pohled na prozkoumaný kostrový pohřeb.

Fig. 120. Svatobořice-Mistřín (Hodonín District.). A view of the excavated skeleton grave.

V exteriéru příkopu bylo v trase liniového výkopu pro odvodnění areálu odkryto cca 60 hrobů, které lze časově zařadit většinou jen relativně na základě vzájemných superpozic, přičemž je zřejmé, že tato část areálu byla intenzivně využívána k pohřbívání od středověku až do 1. poloviny 20. století. I zde naprosto absentovaly jakékoliv stopy sídlištních aktivit s výjimkou jednoho zahlubněného objektu s poměrně četnými keramickými nálezy z přelomu 15. a 16. století, zjištěného poblíž vjezdu na hřbitov.

Michal Zezula, Marek Kiecoň

Literatura

Kohoutek, J. 2004: Výzkum v presbytáři kostela Neposkvrněného početí Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu v roce 2002. *Archaeologia historica* 29, 493–504.

Kohoutek, J., Militký, J. 2003: Hromadný nález římských mincí a bronzové spony z doby římské ze Starého Města u Bruntálu. *Pravěk NŘ* 13/2003, 405–423.

Prix, D. 1991: Stavební vývoj kostelů Nanebevzetí Panny Marie (dříve sv. Václava) v Bruntále a Zvěstování Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu ve středověku. *Časopis Slezského zemského muzea, série B*, 40, 110–132.

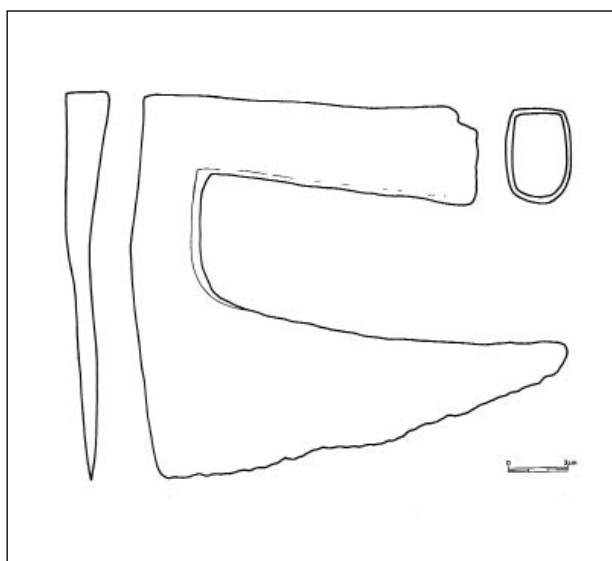
Prix, D. 1999: Gotická přestavba kostela Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu. *Umění XLVII*, 1/2, 3–17.

Samek, B. 1994: *Umělecké památky Moravy a Slezska. 1. díl, A/I.* Praha: Academia.

Wihoda, M. 2007: *Vladislav Jindřich.* Brno: Matice moravská.

Resumé

Staré Město (Kat. Staré Město u Bruntálu, Bez. Bruntál), Mariä-Empfängnis-Kirche, Parz. Nr. 108. Mittelalter, Neuzeit. Kirche. Rettungsgrabung.

Obr. 121. Svitavy (k. ú. Moravský Lačnov). Sekera.

Abb. 121. Svitavy (Kat. Moravský Lačnov). Beile.

Obr. 122. Svitavy (k. ú. Moravský Lačnov). Sekera.

Abb. 122. Svitavy (Kat. Moravský Lačnov). Beile.